

Sabers arbete som tuggummi-försäljare till förbipasserande bilar går trögt – det blir oftast nej.

Han lever på tuggummi

Gatuförsäljaren Saber är familjeförsörjare. Han är 14 år.

TEXT & BILD: BÖRJE ALMQVIST

Arbetsdagen ska just börja. 14-åriga Saber haltar över den trafikerade gatan. Han är på väg från Aschianas dagcenter för gatuarbetande barn i stadsdelen Shar-e Nau i centrala Kabul. Han har just ätit sitt enda garanterade mål mat för dagen. Det är mer än vad hans mamma Nazrin, de tre yngre bröderna och en lillasyster kan räkna med. Om det blir någon mat därhemma beror på om Saber och hans yngre bror, som säljer cigaretter, lyckas få ihop tillräckligt med pengar idag.

Saber börjar varje dag på dagcentret Aschiana. Det har han gjort sedan sex månader tillbaka. Här får han tre timmars skolundervisning som tidsmässigt är anpassad till hans arbetsdag.

Saber är på väg till en bensinstation i hörnet av Shar-e Nauparken några kvarter bort för att sälja tuggummi till bilister som tankar sina bilar. Med sig har han hela sitt varulager, 20 små paket tuggummi. Trots att varulagret är lätt är det tungt för Saber som är funktionshindrad. Hur som är orsa-

„Det är väldigt kallt på vintern och jag har inga varma kläder. Men i parken brukar man elda i några tomma bensinfat när det blir riktigt kallt. Då brukar jag gå dit och värma mig.

SABER, 14

ken till skadan vet han inte men hans vänstra ben är krokigt och han haltar fram stödjande knäet med ena handen för att kunna ta sig till jobbet.

– Jag brukar sälja 20 tuggummipaket om dagen. Då tjänar jag 40 afghani (cirka 5,50 kronor), berättar han.

NÄR VI KOMMER FRAM till bensinstationen märks det att Saber är bland vänner. En anställd skriker först åt mig att jag ska försvinna när jag tar min första bild på Saber på jobbet.

Afghanistans barn

Över hälften av Afghanistans befolkning är under 19 år. Enligt Unicef 2007 arbetar vart fjärde afghanskt barn i åldern sju till 14 år. Vart annat barn, cirka 6 miljoner, går i skolan. 35 % av skolbarnen är flickor. 19 % av barnen dör innan de fyllt fem år.

Han vet inte att vi är i sällskap och vill beskydda sin vän från en påträngande utlänning.

När det blir klart för honom att jag är i sällskap med Saber och att jag i text och bild ska skildra hur Saber och andra gatuarbetande barn har det i Kabul är jag välkommen att stanna och fotografera hur länge jag vill.

Det tar en stund innan den första bilisten kör in på bensinstationen. Saber får ingenting sålt. Sedan är det bara att vänta. Det kan ta lång tid mellan bilarna. När de kör in på bensinstationen reser sig Saber upp och linkar fram till bilen och ställer sig vid den nedvevade rutan och frågar om de vill handla. För det mesta blir det nej. Då dröjer sig Saber kvar på lite avstånd och hoppas på att föraren ska ändra sig.

– För det mesta är folk hyggliga ▶

Angorna från bensinpumparna ligger tät över macken där Saber och hans kompisar jobbar. Nedre bilden till höger: Saber och kompisen Arun.

► men en del säger elaka saker och knuffar bort mig. En del barn är väldigt påflugna och de blir ofta illa behandlade. Jag betar mig inte så, så folk behandlar mig bättre, säger Saber.

Men tjänar du inte mindre pengar då, frågar jag.

– Jo, säger han men jag föredrar att bete mig och hoppas på att bli mänskligt behandlad.

Efter en timme dyker jämnåriga kompisen Arun upp. Han säljer en tidsskrift och är inte konkurrent till Saber även om de många gånger går fram till samma bil och erbjuder sina varor.

Arun går i skolan. Han är klasskamrat till Sabers yngre bror och de har känt varandra i ett år. Arun har haft tur idag. I en plastpåse har han tre bröd som någon köpt åt honom i ett bageri. Han delar med sig till Saber och de sitter och äter tillsammans på cementsockeln vid bensinpumparna.

En bensinmack är en osund arbetsplats. När jag står och pratar med pojkarna känner jag hur jag andas in bensin- och dieselångor.

– Jag är här till fem-sex tiden på kvällen. Sen går jag ibland ned till restaurangerna på andra sidan Shar-e Nauparken och försöker sälja det jag har kvar. Jag vill helst inte stanna efter mörkrets inbrott utan åker hem när det skymmer, säger Saber.

Jag kan inte låta bli att undra hur det är vintertid.

– Det är väldigt kallt och jag har inga varma kläder. I parken brukar man elda i några tomma bensinfat när det blir riktigt kallt. Då brukar jag gå

dit och värma mig. Andra barn samlar skräp och eldar för att hålla sig varma.

Shar-e Nauparken är en liten oas för Kabuls bättre bemedlade. För fattiga barn är parken en arbetsplats.

När jag lämnar Saber vid fyrtiden har han den sista timmen nästan bara suttit och pratat med en kusin som säljer begagnade böcker.

– Jag har så ont i benet. Det smärta hela tiden och ibland när jag kommer hem på kvällarna gör det så ont att jag skriker om någon rör vid det, förklarar han.

NÄSTA DAG åker jag med hem till Saber och träffar hans mamma Nazrin. Hon är 37 år och tar hand om det minsta barnet, treåriga sonen Nazer. Idag är också en yngre bror hemma som vanligtvis går i skolan.

Deras hem ligger i Char Qala Wazirabad, ett fattigkvarter en bit bort från där jag bor på SAKs förläggning i det relativt välbärgade Shar-e Nau. Huvudgatan saknar stenläggning och har inga trottoarer. Det är trångt mellan fotgängare och mötande bilar på den smala gatan som kantas av små butiker. En värld geografiskt väldigt nära men samtidigt så långt borta. En helt annan värld än mina kvarter med nybyggda köpcentra, som bland annat säljer dyra kläder, datorer, souvenirer och importerad mat till de som har råd.

Kontrasten är slående när vi lämnar Shar-e Nau och ännu större blir den när vi går in i den smala gränden som leder till Sabers hem. En bit in i gränden kommer vi först till en låg port i husväggen. Bakom den finns

Barnarbete i Afghanistan

De mest barnarbetsintensiva sektorerna i Afghanistan är: gatuarbete, metall- och bilverkstäder, mattvävning (huvudsakligen i hemmen), skrädderier och fabriker.

Vanliga konsekvenser av barnarbete:

- Skador/dödsfall i trafikolyckor, självmordsbombningar och explosioner.
- Verbala, fysiska och sexuella övergrepp.
- Illegalt arbete och inblandning i narkotika-hantering.
- Sjukdomar orsakade av att bli utsatt för en ohälsosam miljö och farliga ämnen.
- Sjukdomar orsakade av svåra klimatförhållanden utan ordentliga kläder eller skydd.
- Mental och psykologisk stress orsakad av de faror och skador barnen utsätts för i sitt arbete.

en trängre gränd. Efter att ha gått in genom ytterligare en liten port är vi inne på en liten innergård. Där går vi upp för en smal trappa till en gång på övervåningen och hälsas välkomna av Nazrin som bjuder in oss i sitt hem.

HEMMET BESTÅR AV ett rum på cirka 15 kvadratmeter. Golvet täcks av en tunn heltäckningsmatta. Längs väggarna ligger något som liknar madrasser, bara ett par centimeter tjocka. På madrasserna står några tunna kuddar lutade mot väggen, som pryds av ett tygstycke på några kvadratmeter. I ett hörn ligger en halvmeterhög bunt med filtar. Det är familjens sängkläder.

Bakom ett draperi döljs ett utrymme på kanske fyra kvadratmeter. Det är kombinerat kök och badrum. På

Mot arbetsdagens slut smärtar det ordentligt i Sabers "dåliga" ben.

gården finns en gemensam toalett för alla familjerna i huset – drygt 20 personer. Toaletten töms av bönder som tar betalt för att hämta avfallet. De använder det som gödsel. Hushållsavfall bärs ut och läggs på gatan framför moskén. Där ligger de i en eller två månader tills sopåkarna hämtar det.

Det syns att familjen är mycket fattig. Men trots sin fattigdom har Nazrin klätt upp sig för gästerna – jag och min tolk Arif Afzalzada. Hon har en enkel men fin, tunn, blommig klänning på sig och en snyggt knuten sjal över håret. Hon ser värdig och stilfull ut i sin enkelhet.

Det har inte alltid varit så här. Familjen har visserligen alltid varit fattig men för fem år sedan blev livet plötsligt mycket svårt för att inte säga ren misär. Då skaffade sig Nazrins man en andra fru och övergav henne och barnen. Då var Saber, som gick i andra klass, tvungen att sluta skolan och börja arbeta. Annars hade familjen aldrig klarat sig. Tack vare Nazrins bror som bor i Iran och äger huset där de har sitt rum har Nazrin och barnen tak över huvudet. De behöver inte heller betala hyra.

– Vi har el, men inget vatten i huset. Vatten hämtar vi från en pump utanför moskén. Det är ohälsosamt att dricka och Nazer blir ofta sjuk. Vi har inte råd med gasol. För att få bränsle till att koka maten samlar barnen träbitar, plast och annat skräp att elda med. På vintern är värmen från matlagningen ofta den enda värme vi har, men ibland har jag råd att köpa lite kol att elda med.

FÖRRA VINTERN VAR SVÅR. Det var kallt och mycket snö. Trappan till gården frös till is. Det var så kallt att det tog 4-5 dagar att torka tvätten.

– Rummet var iskallt. Det ligger

Aschiana

- Aschiana hjälper genom sina dagcenter och tillfälliga center 4 500 gatuarbetande barn i Kabul, Herat och Mazar-i-Sharif.
- På centren får barnen bland annat möjlighet till skolgång, olika sorters yrkesutbildningar, har tillgång till sociala och kulturella aktiviteter, liksom möjlighet att utöva idrott.
- Det finns tillgång till hälsovård för både barnen och deras föräldrar. Barnen får också ett mål mat om dagen.

helt i skuggan och solen värmer inte upp väggarna. Vi har inga ordentliga filter eller täcken och barnen har så dåliga skor att de inte kunde gå ut och samla bränsle i snön.

Det största problemet är maten. Priserna på basmaten har stigit till det två-tredubbla de senaste två åren.

– Ibland har jag inga pengar till mat. Pojkarna brukar tillsammans tjäna 50-70 afghani (7-9 kronor) om dagen. Svårast är det på vintern då vi ofta äter *chola* (gröt kokad på billigt ris) och potatis. Jag brukar baka sex bröd och de räcker i ett dygn. Hur mycket riktigt ris kostar idag vet jag inte, men för två månader kostade det 100 afghani per kilo (cirka 14 kronor). Jag har inte haft råd att köpa bra ris sedan i februari, förklarar Nazrin.

När jag frågar om när de åt kött senast så bara ler Nazrin och skakar på huvudet.

– Det minns jag inte.

Hon berättar att hon har fått mentala problem på grund av sin situation. Flera gånger har hon gått till doktorn på en statlig klinik för att få hjälp. Läkibesöken är gratis, men medicinerna är dyra.

– Det finns ingen gratismedicin för fattiga. Tre gånger har jag varit hos läkaren men jag har bara fått värdelös medicin som inte hjälpt. Bra medicin från Kina och Indien är dyrt och det har jag inte råd med, berättar Nazrin.

Marknaden i Kabul är översvämmad med förfalskade mediciner som antingen innehåller mycket lite verklig substans eller ingen alls.

– Det bor bara fattiga människor i det här området och det finns inga biståndsorganisationer här som kan hjälpa oss. Många är änkor och som

Hemma hos Saber och hans familj.

väl är, är deras pojkar ofta vuxna och kan arbeta. En av våra grannar har sju döttrar och är sjuk. Han har det mycket svårt.

NAZRIN HOPPAS på det bästa men säger att hon är gammal och har fått problem med synen.

– Jag hoppas att jag får leva så att jag kan ta hand om mina barn men jag oroar mig för deras framtid, säger hon.

Nazrin undrar om SAK kan hjälpa henne.

– Vi behöver täcken! Det var så fruktansvärt kallt och vi frös så mycket förra vintern.

Jag förklarar att Svenska Afghanistan kommittén i huvudsak arbetar på landsbygden och inte i Kabul. Att syftet med att träffa henne och hennes barn är att skriva om hur fattigt folk har det i städerna så att de blir uppmärksammade och kanske kan få hjälp i framtiden.

Nazrin ser besviken ut, men säger att hon förstår och säger att hon tycker att det är bra att folk får veta hur det är. När vi skiljs åt verkar hon glad över besöket och tackar för att vi kom. ■

Fotnot Två dagar senare köpte jag två stora täcken åt Nazrin och hennes barn. Det gick bara inte att åka hem till Sverige till en uppvärmd lägenhet utan att göra något och lämna en familj i ett kallt rum i Kabul när vintern står för dörren.